

67-42-90/2
Big 23.08.16р.**ВІДГУК**

**офіційного опонента - кандидата юридичних наук, доцента
Єсімова Сергія Сергійовича на дисертацію Шмігельської Наталії Олексіївни на тему
«Адміністративно-правове регулювання профілактики правопорушень у сфері
економіки», поданого до спеціалізованої вченої ради К35.052.19 у Національному
університеті «Львівська політехніка» на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право**

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами,
темами**

Взаємний вплив держави і економіки безпосередньо зумовлений розвитком суспільства. Забезпечення економічної безпеки країни є однією з тих проблем, які ніколи не втрачають своєї актуальності в практично-прикладному плані і вимагають підвищеної уваги з боку представників усіх галузей наукових юридичних знань, в тому числі, науки адміністративного права. Розробка проблематики адміністративно-правового забезпечення економічної безпеки на рівні фундаментальних правових, в тому числі порівняльно-правових, досліджень відповідає викликам часу і на сучасному етапі є необхідною конкретизацією основних положень Стратегії національної безпеки України, що є одним з пріоритетним напрямом асоціації України і Європейського Союзу.

Багато елементів державної політики, за визначенням Стратегії національної безпеки України, в тому числі в сфері економіки, поки не повною мірою налаштовані на стимулювання інноваційного розвитку країни. Не завершено формування умов для реформування економіки та зміни моделі економічного зростання.

Здійснюваний в даний час курс на розвиток національної інноваційної системи, освоєння нових ресурсних джерел, розвиток пріоритетних секторів національної економіки, вдосконалення банківської системи, фінансового сектору послуг і міжбюджетних відносин об'єктивно висуває необхідність удосконалення адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень в сфері економіки.

У таких умовах реалізація комплексу заходів, орієнтованих на профілактику правопорушень у сфері економіки, як одного із стратегічних векторів забезпечення і зміцнення економічної та відповідно національної безпеки, без сумніву, є пріоритетом внутрішньої і зовнішньої політики країни, а зростання злочинних посягань, спрямованих проти власності – одним з головних джерел загроз.

Разом з тим слід підкреслити, незважаючи на значну кількість підходів до

моделювання адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки, цілісної концепції, що відбиває юридичну специфіку захисту власності у Європейському Союзу, у контексті асоціації України і ЄС, досі не запропоновано.

Наведена аргументація дозволяє говорити про теоретичну та практичну значущість дисертаційного дослідження та вважати вивчення національної моделі адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки, яка розглядається з позиції новітніх методів адміністративно-правових досліджень, актуальним науковим завданням.

Зважаючи на вищевикладене, тема дисертаційної роботи Шмігельської Н. О., яка присвячена адміністративно-правовому регулюванню профілактики правопорушень у сфері економіки, є актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження Шмігельської Н. О. виконано в контексті наукових досліджень забезпечення економічної безпеки щодо Стратегії національної безпеки України (пункт 4.3.) затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 №287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України», пункту 3.4.2.20 «Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом» Основних наукових напрямів і найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих технічних і гуманітарних наук Національних академій наук України на 2014-2018 роки, затверджених постановою Президії НАН України від 20.12.2013 №179, пункту 4.3 «Удосконалення правових засад діяльності окремих підрозділів і служб органів внутрішніх справ» Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 рр. затвердженого наказом МВС України від 16.03.2015 № 275.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволяє стверджувати, що запропоновані автором наукові положення, сформовані висновки та рекомендації характеризуються достатньо високим рівнем обґрунтованості та достовірності, що підтверджується ретельним вивченням і глибоким аналізом національних і зарубіжних наукових джерел, вітчизняної та міжнародної нормативних баз за проблемами адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень в сфері економіки і іншими суміжними питаннями, коректним використанням і логічним узгодженням класичних положень теорії права та управління, адекватним застосуванням

загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, обробленням тематичного статистичного матеріалу, перевіркою розробок на основі апробації на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, шляхом впровадження у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.

У дисертації автором здійснено ґрунтовний аналіз наукової літератури, національної і європейської нормативних баз за особливостями та проблемами профілактики правопорушень у сфері економіки, на підставі чого виділено три етапи формування законодавства України щодо профілактики правопорушень, у тому числі у сфері економіки; визначено особливості теоретико-методологічних підстав дослідження адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки(с. 26-38 дисертації); здійснено аналіз стану та надано характеристику адміністративних правопорушень у сфері економіки в Україні з визначенням особливостей та недоліків правового регулювання(с. 39-50 дисертації); визначено поняття та зміст профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки через аналіз особливостей публічно-правових відносин, що дало можливість визначити юридичні ознаки, зміст правосуб'єктності і якісні показники(стор. 56-69 дисертації); визначенооб'єкти адміністративних правопорушень у сфері економіки (стор. 70-77 дисертації); аргументовано поділ форм діяльності Національної поліції на правові та не правові як суб'єкта забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки (стор. 83-85 дисертації); визначено особливості світового досвіду та його адаптації у національну юридичну практику щодо профілактики правопорушень у сфері економіки України з пропозиціями удосконалення механізмів регуляції в національному законодавстві (с. 93-107 дисертації);визначено теоретичні і правові основи удосконалення профілактики економічних правопорушень суб'єктами профілактики (с. 153-154 дисертації, с. 13 автореферату)

Робота побудована таким чином, що окремі підрозділи пов'язані між собою – це забезпечує комплексний підхід. Системність підходу до вирішення поставлених завдань, обумовлена логічною будовою й аналізом причинно-наслідкових зв'язків, диференціацією і інтеграцією знань про економіку та право (сприяє систематизації правових знань, появи нових підходів і скасування старих), парадігмальною і проблемною організацією адміністративно-правових досліджень (через застосування методів правової статистики, зміни наукових парадигм;висування нових парадигм, постановку та рішення нових проблем).

Рекомендації, сформульовані здобувачем ілюструються фактичним матеріалом, є достовірними, що підтверджується відповідними довідками про використання результатів дослідження. Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи та в повній мірі відображають основні положення дослідження та можливі результати впровадження.

Доцільно відзначити, що в ході дослідження здобувач не тільки аналізує чинне законодавство, але й звертається до офіційних статистичних даних, проводить анкетування, наводить практичні приклади, що дозволяє підкреслити існуючі проблеми адміністративно-правового регулювання профілактики у сфері економіки в Україні.

Теоретична та прикладна цінність результатів дослідження

У дисертаційній роботі здобувачем запропоновано вирішення актуального наукового завдання зрозуміння теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо адміністративно-правової профілактики правопорушень у сфері економіки. Зокрема, теоретичну цінність результатів дослідження формують розроблені теоретичні засади визначення профілактики правопорушень у сфері економіки та реалізації форм профілактики через специфічні методи правового регулювання. Заслужують на увагу, запропоновані автором, шляхи удосконалення та деталізації законодавства у сфері що досліджується, які базуються на міжнародному досвіді правового регулювання.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що результати можуть бути використані в процесі розробки концепції подальшого розвитку профілактики правопорушень у сучасних реаліях; формуванні методологічних і концептуальних основ вдосконалення державного управління в економічній сфері, обґрунтуванні ряду напрямків вдосконалення адміністративного законодавства.

Основні теоретичні висновки, до яких прийшов автор, а також його тези концептуального характеру являють собою серйозний внесок в адміністративно-правову науку, органічно розвивають і доповнюють наявний понятійний апарат в контексті специфіки адміністративно-правового регулювання профілактики у сфері економіки; сприяють формуванню обґрунтованого уявлення про державну політику в сфері забезпечення економічної безпеки

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» з навчальної дисципліни «Адміністративне право» (акт впровадження № 34 від 11.02.2016 р.) і у системі професійної підготовки працівників Національної поліції в частині забезпечення ефективної профілактичної діяльності у сфері економіки (акт впровадження від 20.02.2016 р.)

Про прикладну значущість дисертаційної роботи свідчать сформовані автором пропозиції про внесення змін до Кодексу України про адміністративну відповідальність в частині удосконалення механізму притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері економіки. Запропоновано концептуальну модель проекту Закону України «Про профілактику правопорушень в Україні» та ін.

Наукова новизна результатів дослідження

На основі синергетичного та соціокультурного підходів (в контексті європейського адміністративного права), автором розроблені підходи щодо адміністративно-правового забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки. Зокрема, визначена і аргументована методологія дослідження сутності та структури профілактики правопорушень у сфері економіки як адміністративно-правової категорії на основі соціокультурного підходу та синергетичної парадигми.

Доведено, що рішення гносеологічно обґрунтованого завдання забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки на тлі асоціації обумовлює формування та правове оформлення принципово нових інститутів адміністративного права.

Розроблено концептуальний ряд категорії «профілактика правопорушень у сфері економіки» та запропоновано авторська трактування базового поняття як складної за змістом і структурою адміністративно-правової категорії, інституційно пов'язаною з національною безпекою, національними інтересами і з ключовими інститутами адміністративного права.

Виділено головні напрями взаємодії суб'єктів системи профілактики правопорушень у сфері економіки. З позицій теорії та практики адміністративного права виявлено адміністративно-правовий потенціал для вдосконалення забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки.

Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки та пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною. Серед найбільш вагомих наукових результатів можна виокремити:

- охарактеризовано сучасне поняття «економіка» - як системний господарський комплекс, що містить у собі взаємопов'язані та взаємозалежні ланки, суспільного виробництва, розподілу і обміну зробленого продукту в масштабах держави(с. 70-71 дисертації, с. 14 автореферату);

- запропоновано визначення адміністративного правопорушення у сфері економіки – як серйозної деструктивної основи на яку позитивно впливає профілактична діяльність суб'єктів, покликаних запобігати вчиненню правопорушень (с. 80-91 дисертації, с. 14 автореферату);

- здійснено аналіз, який дозволяє стверджувати, що профілактика правопорушень у сфері економіки ґрунтується на принципах: законності; гуманізму; гласності; демократизму; науковості; диференційованого підходу; плановості та прогнозування; взаємодії та координації зусиль суб'єктів профілактики правопорушень; громадського засудження протиправної поведінки; переважання методів переконання; адекватності методів і засобів

профілактики вчиненим правопорушенням, що зумовлює потребу у детальному дослідженні цих процесів (с. 122-132 дисертації, с. 14 автореферату);

- з урахуванням вивчення доктринальних положень адміністративного законодавства, іншого нормативного матеріалу та практики його застосування щодо профілактики правопорушень у сфері економіки, зарубіжного досвіду вирішення пов'язаних з цим проблем, сформульовано висновок щодо неможливості адміністративно-правового регулювання, у сфері що досліджується, без використання примусових заходів, поміж яких особливе місце займають заходи адміністративної відповідальності (с. 159-164 дисертації, с. 15 автореферату);

- механізм забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки запропоновано розглядати у контексті моніторингу, правового виховання, розробці мінімальних стандартів безпеки, програмного та наукового забезпечення діяльності з попередження правопорушень, здійснення взаємодії з іншими суб'єктами соціальної профілактики (с. 165-174 дисертації, с. 15 автореферату).

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих автором наукових працях

За темою дисертаційної роботи опубліковано дев'ять наукових праць, з них 4 наукові статті, що опубліковані у фахових виданнях України з юридичних наук, 1 – у іноземному науковому виданні, а також 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях. Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дослідженні елементи наукової новизни, її теоретико-методологічні та методико-прикладні положення. Обсяг, кількість і якість друкованих праць відповідають вимогам до публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи високий рівень обґрунтованості теоретичних і практичних положень дослідження, його цілісність та логіку викладу матеріалів, доцільно відзначити, що у дисертації присутні положення які є основою для наукової дискусії, зокрема:

1. У роботі дисертант приділяє значну увагу визначенню суті ряду понять. Однак, автор недостатньо чітко визначає поняття та характерні ознаки таких категорій як: «загальна профілактика», «профілактика», «профілактика правопорушень», «превенція», з'ясування змісту яких має суттєве значення при дослідженні обраної теми.

2. У підрозділі 1.1 «Історіографія проблеми та напрями дисертаційного дослідження» автор вказує: «Ми не вважаємо за доцільне вводити в практичний обіг категорію «превенція правопорушень у сфері економіки», проте особливий характер учасників суспільних відносин, сам факт наділення їх компетенцією потрібно враховувати в процесі правотворчої практики» (с.19 дисертації).

Зазначене положення є дискусійними, оскільки в Законі України «Про Національну поліцію» визначено превентивну діяльність поліції. Варто було б конкретизувати позицію автора у відповідності з положеннями інших нормативних актів національного законодавства (наприклад: Закону України «Про охоронну діяльність»).

3. Дисертант у підрозділі 2.2 «Об'єкти адміністративних правопорушень у сфері економіки» пропонує передбачити можливість притягнення до відповідальності керівників підприємств, установ і організацій не залежно від форми власності за ухилення від виконання обов'язків зrealізації вимог стандартів безпеки (с. 159 дисертації).

Автору варто було б висловити свою позицію щодо можливості притягнення до адміністративної відповідальності юридичної особи з відповідними пропозиціями до Кодексу України про адміністративні правопорушення, беручи до уваги сучасні тенденції адміністративної науки.

4. Автор у підрозділі 3.1. «Світовий досвід та його адаптація до України щодо профілактики правопорушень у сфері економіки» досліджує світовий досвід регулювання діяльності суб'єктів профілактики правопорушень у сфері економіки з визначенням оптимальних напрямів вдосконалення національного адміністративно-правового законодавства (с.135-155 дисертації).

Дисертанту доцільно було б навести емпіричні дані щодо діяльності суб'єктів у контексті профілактики правопорушень у сфері економіки в країнах Європейського Союзу, з огляду на інтеграційну політику України.

Зазначені дискусійні аспекти носять рекомендаційний, уточнюючий характер і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження Шмігельської Н. О., яке відрізняються науковою новизною, продуманістю, структурованістю.

Відповідність роботи вимогам МОН України

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою автора та характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем. Робота складається зі вступу, трьох розділів, переліку використаних джерел. Автореферат за структурою та технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам.

Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи.

Загальний висновок

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Шмігельської Наталії Олексіївни на тему «Адміністративно-правове регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки» є самостійною, завершеною науково-дослідною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе завдання для науки адміністративного права щодо вдосконалення теоретичних питань та практики адміністративно-правового регулювання профілактики у сфері економіки у контексті Європейської інтеграції України.

Дисертація за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, за оформленням відповідає вимогам пунктів 9 і 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – Шмігельська Наталія Олексіївна за підсумками публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

С. С. Єсімов

